วารสารวิชาการสาธารณสุข
ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน 2562

Journal of Health Science
Vol. 28 No. 3, May - June 2019

บทบรรณาธิการ ***Editorial***

ความจำเป็นในการส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยในประเทศไทย

ยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์ พ.ศ. 2560-2573 กำหนดเป้าประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ (1) ลดการติดเชื้อเอชไอวี โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่เกิน 1,000 รายต่อปีภายในปี 2573 (2) ลดการเสียชีวิตจากเอดส์ ให้เหลือไม่เกิน 4,000 รายต่อปี และ (3) ลดการรังเกียจและเลือกปฏิบัติจากเอชไอวีและเพศภาวะลงร้อยละ 90.0 หรือให้มีไม่เกินร้อยละ 5.8 ตัวชี้วัดทุกตัวเป็นเป้าหมายที่ท้าทายมาก เพราะตัวเลขในปัจจุบันยังค่อนข้างสูง กล่าวคือ ในปี 2560 มีผู้ติดเชื้อรายใหม่ประมาณ 5,500 คน และเสียชีวิตจากโรคเอดส์ ประมาณ 15,000 คน การลดลงให้เป็นตามเป้าคงเป็นเรื่องที่ยากมาก ๆ

ในเรื่องของการป้องกันผู้ติดเชื้อรายใหม่น่าจะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในเป้าประสงค์ทั้ง 3 ประการ เพราะถ้าสามารถลดการติดเชื้อในประชาชนไทยลงไปได้มากเท่าไหร่ จำนวนผู้ป่วยก็จะลดลง การตายจากโรคเอดส์และการตีตราก็ย่อมลดลงตามไปด้วย แต่เมื่อพิจารณามาตรการที่ใช้ในการลดการติดเชื้อในปัจจุบัน ดูเหมือนจะทำให้หมดโอกาสที่จะเข้าถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ เพราะดูเหมือนว่า จะขาดการเน้นหนักในมาตรการสำคัญคือการส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัย ปล่อยให้เป็นไปตามยถากรรม และไปมุ่งเน้นการใช้ยา ซึ่งทำให้ต้องลงทุนสูงแต่ความครอบคลุมต่ำ และมีโอกาสที่จะล้มเหลวได้มาก

ประเทศไทยเคยประสบความสำเร็จอย่างมากในการป้องกันโรคเอดส์ และเป็นที่ยอมรับว่า มาตรการสำคัญที่สุดก็คือ การดำเนินโครงการถุงยางอนามัย 100 เปอร์เซ็นต์ การศึกษาของคณะทำงานคาดประมาณสถานการณ์เอดส์ สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ร่วมกับศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐ และโครงการ Analysis and Advocacy (A2) ได้ใช้ Asian Epidemic Model หรือ AEM ทำการคาดประมาณผลลัพธ์จากการขยายการดำเนินงานส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยในการลดจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ (Condom HIV Impact Analysis) โดยผลการวิเคราะห์ระบุว่า ตั้งแต่ปี 2533 จนถึงปี 2561 ประเทศไทยป้องกันการติดเชื้อเอดส์ได้ 8,060,468 ราย และป้องกันการเสียชีวิตได้ 4,352,963 ราย ซึ่งเป็นการแสดงถึงประโยชน์จากงานส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันการแพร่เชื้อเอดส์ โดยยังไม่รวมประโยชน์จากการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ และการคุมกำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งพบว่า ปัจจุบันมีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจน จากอัตราการคลอดของวัยรุ่นที่เคยสูงถึง 53 ต่อพัน เหลือต่ำกว่า 40 ต่อพันภายในระยะ 3 – 4 ปี ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการใช้ถุงยางอนามัยที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 50.0 ของการมีเพศสัมพันธ์ เพิ่มเป็นกว่าร้อยละ 70 .0

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ดังกล่าวยังทำการคาดประมาณแนวโน้มของการใช้ถุงยางอนามัย โดยระบุว่ามาตรการส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ประเทศไทยเข้าถึงเป้าหมายการยุติปัญหาเอดส์ได้ภายในปี พ.ศ. 2573 (ตารางที่ 1) กล่าวคือ

1. หากอัตราการใช้ถุงยางอนามัยยังคงอยู่ในระดับปัจจุบัน จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ในช่วงปี 2562-

2573 (12 ปี) รวมจำนวน 49,397 คน และเฉพาะในปี 2573 จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ 2,959 คน

2. หากอัตราการใช้ถุงยางอนามัยลดลงร้อยละ 10.0 จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ในช่วงปี 2562-2573 เป็นจำนวน 59,691 คน หรือเพิ่มขึ้นอีก 10,294 คน และเฉพาะในปี 2573 จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ 4,061 คน
3. หากอัตราการใช้ถุงยางอนามัยลดลงร้อยละ 30.0 จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ในช่วงปี 2562-2573 เป็นจำนวน 85,367 คน หรือเพิ่มขึ้นอีก 35,970 คน และเฉพาะในปี 2573 จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ 7,671 คน
4. หากอัตราการใช้ถุงยางอนามัยลดลงร้อยละ 50.0 จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ในช่วงปี 2562-2573 เป็นจำนวน 145,310 คน หรือเพิ่มขึ้นอีก 95,913 คน และเฉพาะในปี 2573 จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ 19,931 คน
5. หากสามารถดำเนินการให้อัตราการใช้ถุงยางอนามัยยังคงอยู่ในระดับร้อยละ 90.0 จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ในช่วงปี 2562-2573 เป็นจำนวน 20,983 คน หรือลดการติดเชื้อได้เพิ่มขึ้น 28,414 คน และเฉพาะในปี 2573 จะมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ 810 คน ซึ่งจะต่ำกว่าเป้าหมายในการยุติปัญหาเอดส์ ซึ่งกำหนดผู้ติดเชื้อรายใหม่ไว้ไม่เกิน 1,000 คน

จากผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องส่งเสริมมาตรการการใช้ถุงยางอนามัยให้เข้มแข็งขึ้น และถ้าสามารถดำเนินการให้ประชาชนไทย โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ มีการใช้ถุงยางอนามัยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90.0 อย่างโดยเร็ว ก็จะเป็นผลให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการลดผู้ติดเชื้อรายใหม่ให้ไม่เกิน 1,000 คนต่อปีในปี พ.ศ. 2573 อย่างแน่นอน

วิวัฒน์ โรจนพิทยากร
บรรณาธิการ

ตารางที่ 1 คาดประมาณจำนวนผู้ติดเชื้อที่จะเปลี่ยนไปหากมีการใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มสูงขึ้นหรือลดลง

	อัตราการใช้ถุงยางอนามัยปัจจุบัน	การใช้ถุงยางอนามัยลดลง			การใช้เพิ่มเป็น 90%
		ใช้ลดลง 10%	ใช้ลดลง 30%	ใช้ลดลง 50%	
รวมผู้ติดเชื้อรายใหม่ พ.ศ. 2562-2573 (12 ปี)	49,397	59,691	85,367	145,310	20,983
ผู้ติดเชื้อรายใหม่ที่เพิ่มขึ้นใน 12 ปี		10,294	35,970	95,913	
จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ที่ป้องกันได้					28,414
จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ปี 2573	2,959	4,061	7,671	19,931	810

เป้าประสงค์การยุติปัญหาเอดส์

แหล่งข้อมูล: 1. Thailand National Projection & Estimation Working Group, Bureau of Epidemiology. การคาดประมาณผลลัพธ์จากการขยายการดำเนินงาน condom program ในการลดจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ (condom HIV impact analysis). นนทบุรี: กรมควบคุมโรค; 2019.